

Modern Türklük Araştırmaları Dergisi

Cilt 17, Sayı 4 (Aralık 2020), ss. 594-596

DOI: 10.1501/MTAD.17.2020.4.33

Telif Hakkı©Ankara Üniversitesi

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

TANITMA

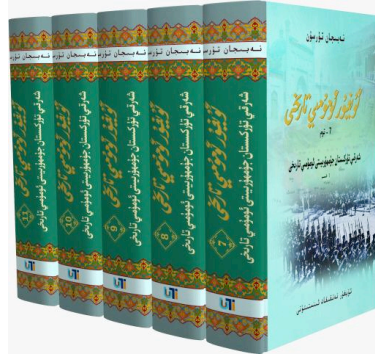
Uygur Omumiy Tarihi Adlı 12 Ciltlik Eser Yayınlanmaya Başladı

Tarihçi Dr. Nabijan Tursun'un 1933 ve 1944 yıllarında kurulan Doğu Türkistan Cumhuriyetleri ile ilgili kapsamlı eseri dünyaya gözlerini açtı. *Uygur Omumiy Tarihi* (Genel Uygur Tarihi) adlı bu eserin geri kalan kısmının da en kısa zaman içerisinde değerli okuyucularla buluşmasını temenni ederiz.

Tarihçi Dr. Nabijan Tursun tarafından kaleme alınan 12 ciltlik *Uygur Omumiy Tarihi*

(Genel Uygur Tarihi) adlı eser yayınlanmaya başladı. İlk olarak, 1944 yılında kurulan Doğu Türkistan Cumhuriyeti ile ilgili bilgiler içeren, "Doğu Türkistan Cumhuriyeti Genel Tarihi" adı verilen 5 cildin ikisi, yani *Uygur Omumiy Tarihi*'nin 7. ve 8. ciltleri, Ankara'daki Uygur Araştırma Enstitüsü tarafından yayımlandı. Eserin kalan ciltleri de yayına hazırlanıyor.

Kasım 2020'de yayınlanan *Uygur Omumiy Tarihi*'nin önemli bir bölümü olan ilk 5 cildinde, 1943-1950 arasındaki Doğu Türkistan Kurtuluş Savaşı, Doğu Türkistan Cumhuriyeti ve Çin Komünist Partisi'nin Doğu Türkistan işgaliyle ilgili tüm

detaylarla beraber, Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nin askerî-politik, ticarî-ekonomik, kültürel ve devlet yapısı gibi özelliklerini de içermektedir. Uygur Türkçesinde yazılmış belgeler ve kaynaklar, Sovyetler Birliği'nin en gizli arşivlenmiş belgeleri, Amerika Birleşik Devletleri, Tayvan Arşivleri, Rusça, İngilizce, Çince ve Türk lehçelerinde yayımlanan ilgili eserler ve belgelerden istifade edilerek çok ince ayrıntılarla ele alınmış bir eser. Dr. Tursun, eserinde özellikle, Doğu Türkistan Cumhuriyeti'yle ilgili gizemlerin, uluslararası arka planların ve diğer hassas belirsizliklerin tüm detaylarına ışık tutuyor. Ayrıca 1990'larda Moskova'da yaptığı doktora çalışmalarından bu yana topladığı Sovyet arşivleri, 2000 yılından sonra Amerika, Tayvan ve diğer ülkelerden topladığı ilgili belgeleri, Cumhuriyet tanıklarının beyanıyla karşılaştırarak inceliyor. Bu, 5 ciltlik *Doğu Türkistan Cumhuriyeti Genel Tarihi*, Uygur halkının ülkesi Doğu Türkistan Cumhuriyeti'ni kapsamlı bir şekilde bilmesini, anlamasını ve o dönemdeki olaylardan ders almasını sağlayacak ve bu konuda belli bir tecrübe kazanmasına da katkıda bulunacaktır (Tursun 2020: 28).

Bazı ülkelerde bu döneme ait çok sayıda özel çalışma yayımlanmış olmasına rağmen, Dr. Nabijan Tursun'un bu çalışması şimdiye kadar Uygur tarihiyle ilgili yapılan çalışmalar arasında en detaylı, en kapsamlı ve çok yönlü bir bilimsel çalışma olup güçlü akademik tarih yazımı metodolojisine dayanıyor. Okurların mevcut acil ihtiyacı göz önünde bulundurularak, Cumhuriyet dönemiyle ilgili ilk 2 cildin yayımlanması ve diğer ciltlerin daha sonra okuyucuların beğenisine sunulması yoluna gidilmiş.

Uygur Omumiy Tarihi adlı eserin kalan ciltleri yayına hazırlanırken Türkiye Türkçesine aktarma çalışmaları da devam ediyor. Eserin ayrıca İngilizce ve Rusçada da yayımlanması planlanıyor.

Nabijan Tursun Kimdir?

Tursun, Doğu Türkistan'ın Aksu Vilayetine bağlı Üçtürpan ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Uçturpanda tamamladıktan sonra, 1981-1985 yılına kadar Pekin Merkezî Milletler Üniversitesi Uygur Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. 1985-1990 yılına kadar Şinjang Üniversitesi Uygur Dili ve Edebiyatı bölümünde Eski Uygurca, Uygur Dilbilimi derslerini verdi.

1988-1990 yılları arasında Şinjang Üniversitesi Orta Asya Araştırmaları Enstitüsü'nde Orta Asya Felsefe Tarihi üzerine yüksek lisansını tamamladı.

1990 – 1995 yılında Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü'nde Uygur Tarihi alanında 'Tarih Doktoru' unvan ve payesini aldı. 1995-1996 yılları arasında Moskova Doğu Üniversitesi'nde yabancı uzman, 1996-1998 yılları arasında Kırgızistan Yusuf Balasagun Devlet Üniversitesi Uygur Filoloji Fakültesi'nde Doçent

olarak görev yaptı.

1999 yılında ABD'ye giden Dr. Nabijan Tursun, 2001 yılından beri Merkezi Vaşington'da bulunan Erkin Asya Radyosu'nda muhabir, editör ve baş editör olarak görev yapmaktadır.

2000-2003 yılları arasında ABD'deki John Hopkens Üniversitesi Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları Enstitüsü'nde Şinjang Projesinde görev yaptı. Amerikalı tarihçilerle birlikte *Şinjang Çin'in Müslüman Sınır Toprağı* adlı kitabın Uygur Yakın Çağ Tarihi bölümünü yazdı. ABD'deki Doğu-Batı Araştırmaları Merkezi'nin "Uygur Milliyetperverlik Tarihi" konulu projede de görev yaptı.

Dr. Nabijan Tursun'a ait İngilizce, Rusça, Çince, Türkiye, Uygur ve Kırgız Türkçesiyle yayımlanmış 300 makale bulunmaktadır. 1988 yılından bugüne kadar Ürümqi, Pekin, Moskova, Taşkent, Bişkek, Almaata, Amerika, Türkiye ve Fransa üniversitelerinde düzenlenen sempozyumlarda Uygur tarihi ile ilgili 60 civarında bildiri sunmuştur. Erkin Asya Radyosu'nda 1000 civarında tarihle ilgili programı yayımlanmıştır.

Rus ve İngiliz dillerinde *Çin Tarih Araştırmalarında Uygurların Etnik Meselesi* (1998 Moskova), *Uygurların Siyasî Tarihi Meselesi* (1998 Moskova), *Uygur Poëziyesi* (2002 Amerika), *Uygur Şairlerinin Rusçe Şe'irler Toplimi (Uygur Şairlerinin Şiirlerinden Seçmeler* (2002 Bişkek) ve *Yeni Uygurca Metinlerden Seçmeler* (2006 Amerika) adlı kitapları yayımlandı.

Kaynaklar

TURSUN, Dr. Nabijan (2020). *Uygur Omumiy Tarihi* Ankara: UTİ yayınları, 7. Cilt 854s, 8. Cilt 884s.

Radio Free Asia, <https://www.rfa.org/uyghur/xewerler/uyghur-tarixi-11162020170502.html>

Erkin Emet

(Ankara Üniversitesi, Ankara)